

переконань. Курсантські роки молодій людині слід розглядати не тільки як підготовку до майбутньої професійної діяльності, але й як першу сходинку до зрілості.

Громадськість повинна дбати, щоб цінності, які пропагують ЗМІ відповідали цілям розвитку суспільства. В.Карлова вважає, якщо в суспільстві ЗМІ є залежними від держави, контролюються певними фінансовими чи політичними групами, вони стають знаряддям маніпуляції суспільною свідомістю, провідниками певної ідеології і, що є найнебезпечнішим, - часто сприяють упровадженню чужих, не властивих суспільству духовно-моральних і політичних цінностей, що руйнує духовний фундамент його існування.

Крім того, ненормована та безконтрольна присутність в українському інформаційному просторі російських ЗМІ утворила нині потужний канал впливу на свідомість українських громадян. Стає дедалі очевиднішим, що він є інструментом просування на територію незалежної України інтересів сусідньої держави, використовується для забезпечення її ідеологічної та політичної присутності в нашій країні. Можливо для недопущення цього суспільству варто вдаватися й до певних обмежень, які можна трактувати і як моральну цензуру. Аналіз закордонного законодавства свідчить, що такі обмеження діють у більшості розвинених країн світу (наприклад, Австрії, Великобританії, Литві та інших). Але найбільш ефективно протидіяти негативним впливам ЗМІ здатна лише сама людина. Для цього у курсантів необхідно формувати стійку внутрішню позицію та критичність мислення.

ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОПЕРАЦІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ В УКРАЇНІ: МОДЕЛІ ВПЛИВУ ТА НАПРЯМКИ ПРОТИДІЇ

В.А. Кротюк, кандидат філософських наук, доцент

А.С. Каплунівська

Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба

Безперервний розвиток техніки, комп'ютерних технологій сприяє поступовому збільшенню обсягів швидкості передачі і поширення інформації. Інформаційні технології застосовуються майже у всіх сферах життя суспільства, роблячи нас «рабами» інформації. Вона є глобальним ресурсом, використання якого дає можливість здійснювати керівництво практично усіма сферами життєдіяльності. Цей процес призводить до низки міжнародних проблем у сфері інформаційної безпеки та інформаційного протистояння. Аналіз ведення локальних війн і збройних конфліктів останнього десятиліття виявив, що протистояння у військовій сфері дедалі частіше переміщується у віртуальний простір – інформаційний. Інформаційна війна реалізує асиметричні рішення та передбачає проведення заходів, спрямованих проти систем управління, комп'ютерних та інформаційних мереж і систем.

У теперішній час ІІСО стали невід'ємною частиною воєнного мистецтва. Вони спрямовані не на фізичне знищення противника і навіть не на знищення його важливих стратегічних та економічних об'єктів, а перш за все на створення підґрунтя для подальшої реалізації своєї воєнної кампанії, але уже з використанням збройних формувань. Інформаційно-психологічна боротьба стала найважливішим змістом війни, вона є невід'ємним елементом повномасштабної війни і відповідно дозволяє ставити інформаційну зброю в один ряд із засобами масового ураження. Тому захист від негативного ПІВ ІІСО має першочергове значення і потребує від держави усіх можливих заходів щодо забезпечення інформаційно-психологічної безпеки військовослужбовців ЗС України, суспільства в цілому, як складової інформаційної безпеки держави.

Сучасна війна дедалі більшою мірою стає війною на ураження та руйнування свідомості противника та консолідацію свідомості власного народу. На жаль, Україна стала об'єктом добре організованої інформаційної війни з боку Російської Федерації. Отже, саме зараз актуальним є питання виявлення інформаційно-психологічного впливу(ПІВ) та протидії йому. Під інформаційною війною в контексті публікації розуміється форма протидії між суб'єктами інформаційної боротьби з використанням засобів масової інформації, комп'ютерних мереж тощо, метою якої є ІВП на населення, органи державної влади і складові сектора безпеки та оборони для формування відповідної суспільної думки, підриву морального духу як усього суспільства, так і окремих його інституцій.

Особливістю проведення ІІСО РФ на південному сході України є постійний пошук і використання актуальних інформаційних приводів, здатних сформувати необхідну громадську думку. Останнім часом спостерігається тенденція розширення впливу на сфери, раніше непритаманні для інформаційного протидії, а саме на перегляд історії державності України і Росії.

Результати аналізу проведення ІІСО свідчать, що РФ використовує такі форми і способи інформаційного протидії, як:

- маніпулювання суспільною свідомістю та політичною орієнтацією соціальних груп населення країни з метою створення політичної напруженості та контрольованого хаосу;
- зниження рівня інформаційного забезпечення органів влади й управління, інспірація помилкових управлінських рішень;
- провокування соціальних, політичних, національних і релігійних сутичок;
- підрив міжнародного авторитету держави, її співробітництва з іншими країнами;
- завдання збитків життєво важливим інтересам держави в політичній, економічній, енергетичній, оборонній та інших сферах.

Основними напрямками інформаційного протидії, які використовуються РФ проти України є:

– широке застосування підконтрольних засобів масової інформації (у теле-, радіо-, й Інтернет-просторі), ведення за їхньою допомогою пропаганди та створення необхідного сприятливого інформаційно-психологічного фону на території України, зокрема з метою здійснення дезінформації, нагнітання обстановки, виправдання агресії, деморалізації патріотично налаштованих кіл українського суспільства;

– контрінформаційна боротьба, виключення з радіо-простору на підконтрольних РФ територіях загальнодержавних українських теле- й радіоканалів, взяття під контроль регіональних(місцевих) засобів масової інформації тощо;

– застосування пропагандистських підрозділів в інформаційних та соціальних мережах(на форумах, у соціальних групах, Інтернет-спільнотах);

– широке застосування агентів впливу серед місцевого населення та всіляких «козаків», «ополчення» тощо.

Для протидії інформаційній агресії з боку Російської Федерації створене Міністерство інформаційної політики України. Водночас для ефективнішої реалізації інформаційної політики в південно-східному регіоні України й передусім у зоні проведення Операції об'єднаних сил необхідно створити відповідні центри ІПсО безпосередньо в секторах її проведення.

Основними завданнями цих підрозділів має бути:

– розвідка і здійснення інформаційно-аналітичної діяльності з виявлення реальних і потенційних об'єктів дії для визначення способів і методів їх нейтралізації;

– оперативне вивчення, оцінювання та прогнозування розвитку суспільно-політичної обстановки в зонах відповідальності;

– організація і здійснення ІПВ на вибрані об'єкти впливу у взаємодії з інформаційними агентствами, теле- і радіокомпаніями, видавництвами, редакціями, культурно-просвітницькими центрами, а також юридичними і фізичними особами;

– контрпропаганда;

– виготовлення та поширення агітаційних матеріалів;

– уведення в комп'ютерні мережі противника спеціальних програм перехоплення, створення інформації та комп'ютерних вірусів для зниження ефективності функціонування систем управління та зв'язку противника;

– радіоелектронне придушення радіоелектронних засобів противника, які можуть використовуватися для здійснення ІПВ і виконання заходів радіоелектронного захисту своїх військ;

– підтримка діяльності місцевих органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, створення в місцевого населення позитивного ставлення до дій своїх військ(сил);

– сприяння розгортання руху опору на партизанського руху на тимчасово окупованій противником території.

Вирішення проблеми інформаційно-психологічної протидії – завдання непросте, особливо, якщо мати на увазі складну соціально-економічну та

воєнно-політичну обстановку в країні, а також негативні зміни, що відбуваються в якісних характеристиках значної частини як особового складу підрозділів ЗС України так і частини населення: бездуховність, зневага інтересами держави та суспільства, схильність до користолюбства, пияцтво і наркоманія, зниження інтелектуального рівня та ін. Все це погіршує морально-психологічну ситуацію довкола ЗС України та інших військових формуваннях, а також в самих військових колективах. Проте без прийняття ефективних і рішучих контрзаходів по відношенню до негативної інформаційно-психологічній експансії наслідки можуть бути вельми важкими.

Ефективне вирішення питань захисту особового складу від негативного ПІВ противника – це надзвичайно складний процес, який вимагає значних зусиль від заступників з морально-психологічного забезпечення (проведення активних організаційних заходів, контрпропагандистських зусиль, знання сил та засобів, форм та методів діяльності органів психологічних операцій противника, викриття замислу, змісту та цілей інформаційного впливу), так і особистого рівня психологічного самозахисту військовослужбовця. Тільки на цій основі можна забезпечити несприйняття особовим складом тез та аргументів пропаганди противника під час проведення інформаційно-психологічних операцій. А запровадження розроблених рекомендацій щодо методики формування та оцінювання морально-психологічних якостей стійкості військовослужбовців ЗС України ПІВ противника сприятиме якості їхньої психологічної стійкості.

РОЛЬ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ

К.О. Яндола

*Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба
Є.Г. Староконь, кандидат психологічних наук, доцент
Житомирський військовий інститут імені С.П. Корольова*

Комунікації в сучасному суспільстві є ключовим фактором, який супроводжує будь-який процес та впливає на його результативність. В епоху інформаційного суспільства завдання противника трансформуються: на перший план висуваються заходи не стільки спрямовані на знищення об'єкту, скільки на порушення комунікацій. Підтвердженням цього є гібридна війна, розв'язана Російською Федерацією проти України, яка актуалізувала широкий спектр проблем забезпечення національної та міжнародної безпеки.

Саме через збільшення інформаційної складової сучасних військових конфліктів, одним із основних механізмів протидії визнається побудова дієвої системи стратегічних комунікацій.

Термін «стратегічні комунікації» все більш застосовується у сучасному політологічному просторі. Найбільш активно він використовується у контексті